

Col: 0511.31

Date: Thu, 17 Nov 2005 11:30:09 +0100
From: Peter-Arno Coppen <P.A.Coppen@let.ru.nl>
Subject: Col: 0511.31: Linguïstisch Miniatuurtje CVII: Vaag

Linguïstisch Miniatuurtje CVII: Vaag

"Hee, zag ik jou niet op het Onze Taalcongres?"
"Dat zou best kunnen."
"Wat vond jij van die discussie op het eind?"
"Je bedoelt die tussen Marc van Oostendorp en René Appel?"
"Ja precies."
"Marc als voorvechter van de totale vrijheid..."
"Zeg maar anarchie."
"En René als de pleitbezorger van de *zero tolerance*."
"Dat zou hij zelf anders formuleren."
"En wat ik daarvan vond?"
"Ja, daar ben ik wel benieuwd naar."
"Het was eigenlijk dezelfde discussie als laatst in *Random Tien*, over taalverloedering."
"Ja."
"Het had wel wat scherper gekund, dacht ik onmiddellijk na afloop."
"Het ging er anders behoorlijk fel aan toe."
"Ja, maar het ging een beetje over bijzaken."
"Ik vond anders dat Appel wel een punt had, met die voorbeelden van hem."
"Welke voorbeelden bedoel je?"
"Nou, dat mensen tegenwoordig overal het werkwoord *neerzetten* gebruiken, *een prestatie neerzetten, een tijd neerzetten, iets goeds neerzetten*. En dan dat vreselijke *naartoe! Mijn boosheid naar jou toe, een gevoel naar jou toe*."
"Wat is daar mis mee dan?"
"Nou ja! In plaats van de precieze bewoordingen gebruiken de mensen steeds hetzelfde vage woord. Dat is toch taalverarming! Me dunkt dat daar geen speld tussen te krijgen is. Dat werd in het debat dan ook wijselijk vermeden."
"Weet je dat ik daar nou de hele tijd een ongemakkelijk gevoel over had?"
"Hoezo?"
"Ik dacht eerst: wat is er mis met overkoepelende termen? Ondanks het feit dat je meer dan driehonderd precieze woorden hebt voor *water (slootwater, regenwater, mineraalwater)*, is die rijkdom geen reden om de overkoepelende term *water* te veroordelen. En kijk eens naar een voorzetsel als *van*. Dat wordt toch ook te pas en te onpas, in allerlei betekenissen gebruikt? *Een boek van mij, een boek van Appel, een kistje van hout, een verslag van de wedstrijd*."
"Maar dit is toch iets anders?"
"Ik dacht aanvankelijk van niet. Maar nu zie ik wel dat het anders ligt."
"Dus je bent het met René Appel eens?"
"Nee."
"Dat snap ik niet."
"Ik was in de veronderstelling dat René als taalkundige hier goed over had nagedacht, maar daar lijkt het niet op."
"Hij heeft dus niet nagedacht?"
"Niet goed in ieder geval."
"Hoezo?"
"Wat betekent volgens jou *leveren in een prestatie leveren*?"
"Ehh, dat iemand eh, eh, zijn best doet, zeg maar, en dan, eh, nou ja, die prestatie *levert*, het woord zegt het al! Maar hoor eens, het is toch ook *een prestatie leveren*? Zo zit het nu eenmaal!"
"Ja, dat snap ik wel, maar het betekent niets. Je zegt wel *een prestatie leveren*, maar het woord *leveren* is daarin wat taalkundigen noemen een 'semantische dummy': een soort opvulwoord met een arme betekenis,

omdat je nou eenmaal een werkwoord nodig hebt om een zin te maken. *Een prestatie leveren* betekent niets meer dan *presteren*. De huidige betekenis van *leveren* heeft zich meer ontwikkeld tot het verkeer van goederen of diensten in een economische transactie."

"Jaja."

"In dat licht bezien is de vervanging van *leveren* in *een prestatie leveren* door *neerzetten* eerder een precisering dan een vervaging van betekenis. *Leveren* in zijn huidige betekenis is ongeschikt geworden, *neerzetten* drukt beter uit wat je bedoelt."

"O?"

"Wat je neerzet, dat staat. *Neerzetten* benadrukt de persoonlijke activiteit los van juridische verbintenissen, en de onafhankelijke status van het neergezette product."

"Hm, hm. Ik blijf het toch een verarming vinden."

"Dat mag je ook best vinden, maar het is dan eerder een *culturele* verarming dan een betekenisverarming."

"Een culturele verarming."

"Ik snap best dat je gehecht bent aan een bonte verzameling verschillende werkwoorden die allemaal niets betekenen en die zich alleen op historische gronden nog handhaven in de levende taal. Best, maar draai het dan niet om. Zeg niet dat je tegen vage betekenis bent, maar dat je dat juist wel wilt. Beschuldig mensen die semantisch zorgvuldiger spreken niet ten onrechte van slordigheid."

"En hoe zit het dan met *naartoe*?"

"Daar heb ik al eens eerder iets over geschreven. Wat moet het volgens jou zijn in plaats van *boosheid naar jou toe*?"

"Ehh, *boosheid op jou*?"

"En wat betekent dat *op* dan precies?"

"Ehh..."

"Niets! Dat betekent helemaal niets! Voorzetsels bij complementen, zoals voorzetselvoorwerpen, hebben geen enkele, of een totaal gedegeneerde betekenis. De zogeheten 'thematische rol' van *jou* wordt geheel bepaald door *boos*, daar draagt *op* niets aan bij."

"Maar is het dan niet *gericht op*?"

"Dat zal het ongetwijfeld aanvankelijk geweest zijn, maar daarmee raak je precies de kern: als *op* dan al een rudimentaire betekenis heeft, dan is het een richtingsbetekenis. Welnu, dat wordt veel preciezer uitgedrukt door het voorzetsel *naartoe*."

"Wat is er dan mis met *jegens*?"

"Daar is niets mis mee. Maar wat betekent *jegens*?"

"Ehh, van de ene persoon naar de andere persoon?"

"Kijk, nou gebruik je zelf *naar*!"

"Maar *jegens* is dan toch preciezer, omdat het ook aangeeft dat het om personen gaat."

"Dat wil ik graag toegeven, en van mij mag iedereen hier *jegens* zeggen. *Boosheid jegens jou, een gevoel jegens jou*. Ik vrees echter dat mensen *jegens* een te formeel woord vinden. Als het gaat om de vervanging van het woordje *op* door het meer gebruikelijke *naartoe*, dan zeg ik: dat is geen kwestie van betekenisvervaging, maar eerder van betekenisverscherping."

"Hm."

"En zo gaat het nou vaak met die kritiek."

"Wat bedoel je?"

"Mensen die andere taalgebruikers beschuldigen van slordigheid, denken meestal zelf niet na. Ze grijpen de eerste de beste "verklaring" aan voor hun eigen taalergernis, en weigeren zich te verdiepen in wat er werkelijk aan de hand is."

"Dus jij vindt al die taalkritiek onterecht?"

"Niet per se! Mensen mogen best taalkritiek hebben, dat is ieders goed recht. Waarom zouden mensen niet mogen hechten aan wat ze mooi vinden, of niets meer lelijk mogen vinden? Het zou geen levende taal meer zijn als iedereen alles maar leuk en aardig vond!"

"Maar waar heb je dan bezwaar tegen?"

"Zeg dan gewoon dat je dingen mooi of lelijk vindt. Noem ze voor mijn part culturele verrijking of verarming, maar bazel niet al die onzin na over betekenis."

"Jaja."

"De taal heeft geen baat bij algehele betekenisvervagingen. Er is nog nooit een taal verdwenen of een maatschappij ten onder gegaan omdat haar woorden niets meer betekenden."